

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Vera Concilii Tridentini Historia

Contra falsam Petri Suauis Polani narrationem

Pallavicino, Sforza

Antverpiae, 1670

Capvt XIV. Pontificis in Galliam aduentus. Et quid egerit cum eo Rege,
praesertim de causa Protestantium, & Anglicano diuortio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11642

haberentur declarationibus Interpretis legitimi, atque à Deo constituti, tum sacrorum Doctorum commentationibus à peculiari ipsorum lumine profectis, qui tandem communem Ecclesiæ sensum enuntiant. Quapropter postulatio Protestantium æquiparanda erat litigatoris petitioni, qui contenderet, in suæ causæ decisione rationem legi ac Iurisperitorum opinioni præferri. Certissimum quippe est, legem rationi aduersantem nequiquam valere, multoque minus cuiusvis Iurisconsulti opinionem rationi pariter repugnantem. Quare ubi ratio in aperto est, nihil opus lege, nihil Legisperito; sed sufficit lumen, hominum animis à natura inditum. Verum quoniam in rebus moralibus ratio plerumque delitescit, idcirco eius inuestigandæ cura, ac declarandæ auctoritas prudentibus Legislatoribus tradita est; & cum aliquando lex ipsa obscura sit, multo plus lucis accipit ab intelligentia Iurisdctorum, qui diu accurateque in eo se studio exercere, quam à gregariis Iudicibus, quibus instrui necesse est innumera ferè Tribunalia. Hinc ergo, ut quam possit tutissimè legi ac rationi adhæreatur, in more positum est, ut Iudices in ferenda sententia opinionibus suis insignium Iurisperitorum doctrinas anteferant.

8 Concludebant Protestantes: Vbi Pontifex more consueto Concilium habere vellet, se minimè recusaturos adesse, ubi ita aduocarentur, ut cautum publicè ipsis foret (intelligentes per eam conditionem inter alia Concilium in Germania celebrandum) & ubi existimarent id è Dei gloria futurum; sed retentâ libertate accipiendi, repudiandive eius decreta, prout ea Diuinis Oraculis vel consona vel absona arbitrarentur. Quod profectò sonabat, se Concilio interfuturos, ut ipsum impugnarent ac diiudicarent, non ut ibi promouerent vnitatem Ecclesiæ, illud agnoscentes tamquam legitimum excitarum dissensionum Iudicem.

C A P V T XIV.

Pontificis in Galliam aduentus. Et quid egerit cum eo Rege, præsertim de causa Protestantium, & Anglicano diuortio.

1 **R** Ex Galliæ non destiterat sollicitare congressum cum Pontifice; qui respui à Clemente non poterat, quin immodicam seu existimationem seu benevolentiam præferret in Cæsarem, non solum ut primogenitum, sed velut vnigenitum eum habendo; quod vicissim effecisset, ne Rex ipsum uti parentem agnosceret, cum causæ publicæ pernicie. Quoniam verò Sabaudia Dux

Pars I.

N n

iis

Historia
Concilii Tridentini
lib. 3.
cap. 13.
IV
5.

1533.
* Galeciar.
diuus lib. 20.

iis Principibus arcem Nicenam concedere recufauerat, necesse habuit Pontifex Massiliam nauigare; * quò 12. Octobris appulit, eodem postmodum deducta, vt Rex postulauerat, Catharinâ sponsâ. Hæc inter Florentinorum tumultus propè fuit vt infantula in horis occideretur: inde ætatis fauore subtracta, ac fortunâ propitiâ non modò ad Galliæ Coronam destinata, vbi demortuo primo filio ipsa cum viro regnauit; sed etiam ad plenum fermè Gallorum imperium, tergemina ipsius sobole ibi regnante.

Suauis hæc nuptias à Pontifice sancitas refert ad postrema offensionum semina in Cæsarem iacta, præsertim ex occasione Concilij; iter verò in Galliam, ad ambitiosam eiusdem matrimonij cupiditatem. Et tamen de altero demonstratum est, quatuor iam ante annos, cum Clemens & Carolus aliàs Bononiam amicissimè conuenissent, connubij negotium à Pontifice cum Cæsare communicatum, comprobatumque ab ipso, ac postea rursus idem propositum à Nuntio Aleandro Bruxellis, idemque redditum à Cæsare responsum, biennio prius quàm res ad effectum adduceretur, ante Ratisponensem Conuentum, ac Pacem Norimbergensem, ante Concilij petitionem, & adiudicatam Duci Ferratiæ causam, ante cetera Cæsareæ diffidentiae irritamenta. Bononiæ denique Pontificem Cæsar extimulauit vt rem perficeret, atque ita ratus inanitatem spei patefactum iri, rei exitum maturauit.

Enimuerò quando iam Pontifex eam animi libertatem ab omni sanguinis studio non præ se tulerat, quæ sui muneris sanctitati plene responderet, nullus supererat excusationi locus recusandi eam cum Gallo affinitatem sine graui offensione illius Regis, cuius beneuolentia Religionis rebus id temporis adeò necessaria cernebatur. Quare quicumque sanæ mentis intelligebat, admittâ semel eam in consanguineos animi procliuitate, illum vel ex quacumque Religionis seueritate retrocedere haud potuisse. Quòd si Pontifex ambitione ad id compulsus est, non igitur opus fuerat diffidentia cum Cæsare; adeoque Suauis, quò duplici vitio simul hunc oneret, sibi simul contradicit, & in vtroque fidem suam labefactat. Quòd ad iter in Galliam spectat; patet ex narrationibus Scriptorum, rebusque postea gestis, nihil aliud in eo colloquio cura fuisse Pontifici, nisi Ecclesiæ emolumenta, quæ simul etiam ad Cæsaris emolumenta spectabant: cuiusmodi erat, per Francisci Regis officia Germaniæ Protestantes mitigare, Regemque Britanniæ à repudio materis eiusdem Caroli reuocare. Ceterum, non modò Pontifex nihil cum Rege fœdus inuit, quod animosè Suauis affirmat aduer-

his testes incorruptos, quos supra * produximus; sed neque assensus est Cardinali Mediceo, sui patruelis filio, ex muneribus pretiosissimis à Rege oblati quidquam acciperet, præter Leonem iam mansuetum Francisco Regi dono missum ab Hariadeno Oenobarbo.

Cum Protestantibus egit profectò Rex quàm ardentissimis potuit officiis. Sed fallitur quicumque sibi persuadet, rebelles cum externi Principis patrocinium implorarunt, suæ contumaciæ illius gratiâ temperaturos. Si enim parati forent suorum motus animorum componere pro alicuius imperantis arbitrio, illi sanè se subiicerent, cui olim obtemperare consueverant; quod humana natura æquius fert, quàm denuò exterorum voluntati se subdere. Sic postmodum actum vidimus à Batauis perduellibus, modò cum Alençonio, modò cum Casimiro Palatino, modò cum Archiduce Mathia.

Diutius, ac meliori cum spe tentatum fuit à Gallo, Henricum Octauum retinere ne se præcipitem daret. Qua in re accuratè obseruandum, si Pontifex mortalibus inhians commodis, vt cum Suauis effingit, fautores Cæsari inensos sibi conquirere voluisset, in ea certè causa tam rectâ libertate nequaquam vsurum fuisse, ad eò vt Suauis ipse (qui prudentiæ nomine appellat politicom calliditatem, non autem iustitiam fluxis commodis imperantem) dixerit, in eo negotio Clementem consuetâ prudentiâ à Deo fuisse priuatam.

4 Scire igitur oportet, Henricum Angliæ Regem, seu moræ diuturnioris impatientem, seu diffisum Romanam Curiam sibi propitiam futuram, iam diu vehementissimè efflagitasse, vt sua causa Iudicibus Britannicis committeretur, ac cum Pontifice conquestum accerrimè, quòd id pernegasset. Eius literis in Senatu Vaticano recitatis 22. Decembris anno 1530. adhuc tamen demandatum Romana Rotæ Auditoribus, vt ex Iure procederent, ac postea ad Senatium referrent, à quo sententia proferretur. Eadem die in Senatu, Catharinæ Procuratoribus postulantibus, alterum quoque latum Decretum. Cùm enim Angliæ Rex Bolenam, nuptias ei pollicitus, ad se pertraxisset, cum ea simul degebat, eidemque se re ipsâ nupturum ostentabat: quamobrem Carolus ac Ferdinandus ad Pontificem Senatūque Purpuratorum tanto animi ardore scripsere, vt ab eo Confessu Diploma conficiendum impetrauerint, quo Regi, simulque Annæ, & cuiusque feminæ prohiberetur, ne matrimonium inirent, vel aliud quidquam auderent in ea causa attemptare; & quidquid secus faxint, irritum foret. Hoc Diploma

N n 2 Alean-

1533.
* Cap. 12.

Iouius lib. 31. & Spondanus anno 1533. num. 9.

Ex Diario cit. Ludouisor.

Historia
Concilii Tridentini
lib. 3.
cap. 14.
283

1533. Aleandro ibi Nuntio traditum, iniunctumque, ut apud se quamdiu posset id retineret, ne Henricus acrius exanderet: sed ubi te necessitas, vel Cæsaris vrgentis efficacitas postularer, illud pro quietate adhiberet.

Literæ Aleandri ad Saluatium 14. & 15. Nouemb. 1531. * 23. Octobris 1530.

Iam verò Bruxellis, ubi primùm Aleander Cæsarem adiit, flagrantissimè super ea re loquentem audiuit: Sibi matertera lacrimis discerpi præcordia: ac proinde in ea causa Clementis iustitiam à se implorari; ad quem * literas ardentissimas dederat, in Senatu Vaticano lectas 29. Martij anno 1531. Nuntius aliquamdiu rem protraxit, causatus eà Pontificem uti morâ, ne Regis animum in ipsam Reginam inflammaret, facilioremque sineret aditum reconciliationi cum ipsa, ubi æmula pertasum foret; prout ferre solet huiusmodi commotiones animorum, quò impetu citiores, eò ferietati propinquiores. Sed tandem comperto Regis cum Anna pernicaci contubernio, eiusque voluntate ad grauiora proclui, necesse fuit Nuntio Diploma proferre; ^b quod ex mente Pontificis actum est. Vehementer querebatur Cæsar, vnus hominis, vnusque feminae libidine, causam huiusmodi contra ius fasque retardari. Vnde oportuit interpositam in mittendo Diplomate moram cum illo dissimulare, ob indignationem ex eo ortam, quò nondum missum suspicaretur.

a Literæ Aleandri ad Iacobum Saluatium 4. Martij ann. 1532. b Literæ Saluatii ad Aleandrum 14. Aprilis ann. 1532. c Literæ Aleandri 17. Aprilis 1532.

Granuellanus pariter, & Couius ob eandem cunctationem ferociter obstrepere, Nuntio significantes, eam futuram in Comitibus potissimam de Pontifice querimoniam: ab Henrico, cum audacter in causa tam pudenda sibi obfisteretur, omnem audaciam dependendam: Anglicanum Regnum minimè passurum, vilem illam mulierculam sibi Reginam imponi. Studebat Nuntius Pontificem excusare, ab illo sententiam protrahi affirmans in rem ipsius partem eam efflagitantis. Verùm Cæsar ac Ferdinandus, Catharinæ querentibus perstricti, Pontificem ad ferendam sententiam acerrimè compellebant, quam validissimum frænum libidini alioquin indomita perditæ Regis fore sperabant. Hæc ipsa officia vim summam accipere ab ipsa Cæsaris voce Bononiæ alloquentis Pontificem, quam iam nihil obtendere poterat; seque in angustias redactum sentiebat, inter discrimina vel iustitiæ lædendæ, simulque abalienandæ à se par fratrum potentissimorum Principum, vel Regem libidinis impotem vnâ cum Regno præcipitem agendi. Sed quantò facilius est omittere quàm agere, illudque minùs periculosum habetur, cum hoc semper in promptu sit, Clemens rem procrastinauit, nec irrevocabile sententiæ telum vnquam intorsit.

6ª Contrà, Rex Gallia spatium flagitavit, quo Henricus suæ causæ patronos Romam legaret; quippe qui arbitraretur se minimè obligari ad se vel præsentem vel per legitimos Procuratores Romæ sistendum. Ac spatium quidem ad id, sed extra iudicium illi concessum; adeò vt in Senatu Cardinalium Capisucco, in Romana Rotâ^b Iudici, iniunctum fuerit in causâ progredi, nisi qui ad excusandam Henrici contumaciam adesset, illius ad id mandata proferret. Interim Anna concepit: & Rex, quâ vt eam leniret, sibi momentis singulis exprobrantem inanem Regiæ promissionis fidem, per quam ipsi virginitatem ac famam ademerat, quâ vt futuram prolem, quam virilem sperabat, legitimam declararet, effecit vt coniugium Catharinæ irritum pronuntiaretur à Guillelmo Cranmero, qui Boleniæ familiæ à Sacris fuerat, ideoque ab Henrico in Sedem Archiepiscopi Cantuariensis intrusus; atque hac nixu sententiâ, clandestinum cum Anna coniugium Henricus contraxerat.

Huiusce rei certiore fecit Franciscum Regem, simulque significavit, à se prospici ob eas nuptias imminenti sibi à Pontifice anathemata, & à Cæsare bellum: proinde ipsius opem implorare, enixeque ab eo petere, vt in Massiliensi cum Clemente congressu ob oculos illi poneret, vbi Pontifex iuram in Anglia sententiam abrogaret, Regem reipsâ Annæ nupturum, suumque Regnum ab illius obedientia subduendum. Responsum à Gallo, * se in omnibus, quæ Religioni detrimento non forent, fraternâ illi benevolentiam adfuturum. His cognitis, quæ sanè latere non poterant, Cæsariani Pontificem adorti, ipsum vt sententiam ferret, ineunte Iunio sollicitabant. Ipse tamen, quàm potuit cautissimè, iuribus contra Regem agentium sui que Tribunalis auctoritati consuluit. Itaque 11. Iulij anno 1533. in secreto Patrum confesso, Cæsare & Catharinâ sollicitantibus, super duobus sententiam tulit; nimirum, Regem in censuras incidisse, ob contumaciam in iis peragendis quæ sibi fuerant per Diploma interdicta, vxore depulsâ, aliâ sibi feminâ adiunctâ. Huius tamen sententiæ effectum suspendit vsque in integrum futurum * Septembrem, eâ temporis morâ Regi concessâ, si fortè resipisceret atque pareret. Reginam verò, vtpote ab eò iniuriâ deturbatam, in pristina coniugij Regiæque dignitatis quasi possessione reponendam. Sed præcipuus litis articulus, an ratum fuerit Catharinæ connubium, de industria nondum decisis, vt aliquid timendum sperandumque Regi superesset.

7^a At Anglus adeò non paruit, vt idolo suo obsequendi cupidus, populisque publicè ostentandi heredem Regni in partu iam proximo,

1533
a Literæ Saluati ad Aleandrum 8. & 13. Decembris 1531.
b 10. Decembris 1531. ex Diario citato Ludouiciorum.

* Gaiccardinus lib. 20 Spondanus ann. 1533. & Ionius.

Blasius Cæsenas in suis Diariis.

* Sive Octobrem, vt narrat in Diario citato Blasius Cæsenas, qui sententiam sibi legit, cum esset à Secretis.

Historia
Concilii
Tridentini
lib. 3.
cap. 14.
285

1534.

mo, ritu solenni nuptias celebraverit, veteritque Catharinæ nomen suæ coniugis in posterum tribui, sed *Arcturi Principis* vidam nominari. Ad hæc iussit Annam Regiâ Coronâ per insolitam pompam redimiri; Mariam filiam, ceu ex non legitimo contubernio natam, titulo *Principis Vallia* priuavit, adiectis ad hoc variis quoque neglectæ Pontificiæ auctoritatis argumentis.

Guicciardinius lib. 20.

Verumtamen cupiens aliquid cum Pontifice componere, Oratores suos Massiliam legavit, dum hic vnâ cum Rege Galliæ ea in rebe commorabatur. Ibi verò fortuito contigit, vt Rex Galliæ, cuius intimum conclave à Pontificis cubiculo solus paries sece-
nebat, in quo peruia vtrique ianua patebat, eâ ingressus Anglos Oratores offenderit, à Pontifice ad Concilium inurbanis modis prouocantes. Hæc re iratus Rex, & ægerimè ferens Pontificem domi suæ adeò indignè habitum, enuntiauit Pontifici, se minime offensum iri, si ille in ea causâ ex iure ageret. Tum verò Clemens intellexit, se iam necessitate adactum ad educendum potestatis suæ telum, nisi maluisset omnibus patefacere, idoneum sibi non esse brachium ad illud ei aculandum; adeoque compelli se tum ad decretorium anathematis fulmen euibrandum, quando præfixa sententiæ dies iam præterierat; tum ad potissimum articulum decidendum. Restamen vsque ad eius in Urbem reditum dilata, qui sub anni exitum contigit. Eò igitur regressus Pontifex certis sedatisque verbis propinquam sibi mortem pronuntiabat, ac sepulchralem sui funeris apparatus adornabat: cum interdum in quibusdam magis conspicuis magisque commendandis euentibus in-
dat Deus mortalibus intimam futuri præflagitionem, quâ testetur in terra, eam cæli prouidentia regi.

CAPVT XV.

Sententia in Regem Angliæ à Pontifice lata, eiusque Regni schisma.

8. Ianuarij
ann. 1534.
vt in actis
Consistoria-
libus.

Reuersum Romam Pontificem Casariani ad ferendam in Henricum sententiam acriter extimularunt, pro qua exequenda validissimas copias pollicebantur. Cunctatus nihilominus Pontifex est, propterea quòd sese interim Gallix Rex interposuerat, legaueratque ad Pontificem Ioannem Bellayum Parisiensem Antistitem, illustrem doctrinâ ac prudentiâ virum, ac postea Purpurâ decoratum, quò illum leniret; eodemque tempore conatus erat præferuidis officiis Henricum ad Pontificis obsequium per-